

Sporen van Transcendentie

8

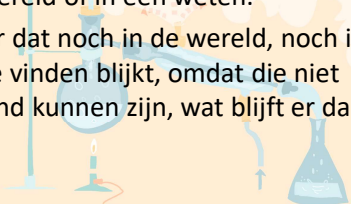
Petra Bolhuis
Maieutiek najaar
2021

1

Verheldering

De wereld en de wetenschap kunnen ons maar tot zover helpen om onszelf te begrijpen en te begronden. Wat Jaspers zoekt is een worteling in een wereld of in een weten.

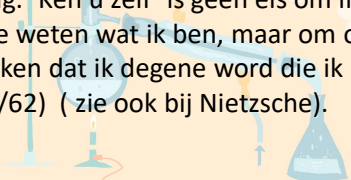
Wanneer dat noch in de wereld, noch in de kennis te vinden blijkt, omdat die niet omvattend kunnen zijn, wat blijft er dan over als uitweg?

2

Zelfreflectie en worden wie je bent

In de existentiële zelfreflectie zoek ik mijzelf als voortkomend uit mijn oordeel over mij. (...) In de zelfbespiegeling ontspringt een bron van mijn zijn; daarin word ik voor mijzelf mijn eigen oorsprong. 'Ken u zelf' is geen eis om in een spiegel te weten wat ik ben, maar om op mijzelf in te werken dat ik degene word die ik ben."(61/62) (zie ook bij Nietzsche).

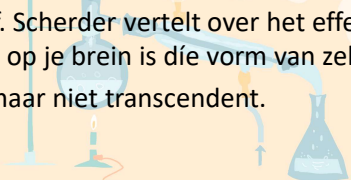
3

A-Zelfkennis als jezelf tot object maken.

Kennis gaat over het subject dat een object aantreft en daarover kennis wil vergaren, het als verschijnsel wil duiden.

Zelfkennis is dan het jezelf tot object maken.

Wat Prof. Scherder vertelt over het effect van activiteit op je brein is die vorm van zelfkennis. Nuttig, maar niet transcendent.

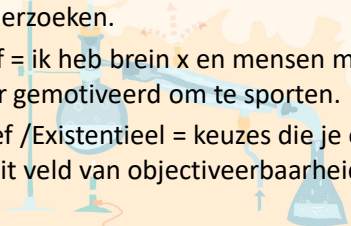
4

B-Zelfkennis als subjectieve ervaring

De vraag waarom je wel of niet kiest voor zelfverbetering door activiteit, die vraag ligt in de orde van een keuze die je alleen subjectief kunt onderzoeken.

Objectief = ik heb brein x en mensen met brein x zijn vaker gemotiveerd om te sporten.

Subjectief /Existentieel = keuzes die je ook binnen dit veld van objectiveerbaarheid hebt.

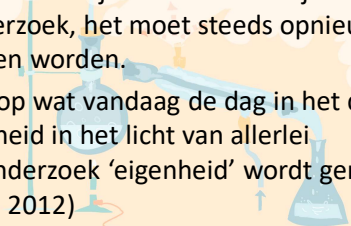
5

Vrijheid en verantwoordelijkheid

"Vrijheid begrijpt zichzelf daarom slechts naar het gedane, niet naar zichzelf."(64)

Vrijheid is namelijk niet iets dat object kan zijn van onderzoek, het moet steeds opnieuw verworven worden.

Het lijkt op wat vandaag de dag in het debat over vrijheid in het licht van allerlei hersenonderzoek 'eigenheid' wordt genoemd (M. Slors 2012)

6

Transcendentie en chiffreren

Waar Sartre existentialisme ziet als een atheïsme, ziet Jaspers het als een spoor van transcendentie, verwijzend naar iets buiten hemzelf. (een chiffreren)

Voor Jaspers is dit God. Op diverse plaatsen zegt hij echter duidelijk dat dit zijn weg is en niet dé weg. Immers hij kan het transcendentie niet bereiken en wil niet vervallen in dogmatiek. (citaat blz. 133 kleine leerschool...)

7

Grens situaties

In grenssituaties wordt het bestaan geraakt tot op de bodem en dat kan het verstand niet bevatten.

Schuld, lijden, dood en strijd zijn momenten waarin het absolute zich in de tijdelijkheid mengt en dat gaat eigenlijk niet. (65)

8

Grenssituaties en transcendentie

Maar juist die grenssituaties kunnen ook leiden tot transcendentie en existentieverheldering. 'De filosofie van het schipbreuk lijden' noemt Jaspers dit.

De mens zal steeds in de verleiding raken om weg te vluchten van deze grenssituatie in het Absolute óf in de wereld, maar beide uitwegen zijn pogingen om te ontkomen aan de existentie.

9